

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ЗМІННИХ ЕКОНОМІКО – ПОЛІТИЧНИХ ФАКТОРІВ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

К.е.н. Дяченко Олена Володимирівна, доцент кафедри економіки
Сумський національний аграрний університет

Кризовий стан соціально - політичного життя України вимагає максимально уважного ставлення до такої галузі народного господарства як аграрний комплекс, який є, по-перше, запорукою і основою національної продовольчої безпеки, а також практично єдиною стабільною та стабілізуючою галуззю економіки. Саме тому питання дослідження різноспрямованого впливу зовнішніх та внутрішніх факторів економічної, політичної та соціальної сфер життя набувають актуальності у сучасній науці.

Достатньо вагомий вплив на розвиток підприємств аграрної сфери в Україні мають наступні фактори зовнішнього середовища: світові ціни на енергоносії; зміни світової кон'юнктури ринку основних видів сільськогосподарської продукції; участь держави в міжнародних процесах та організаціях тощо.

Чи не більш значною мірою на аграрні підприємства впливають фактори державного рівня, до яких можна віднести: державне регулювання (податкова система, стан нормативно-правової бази, інвестиційний клімат); коливання курсу національної валюти; внутрішньодержавний рівень цін на енергоносії; розвиток інфраструктури; взаємодія з іншими суб'єктами господарювання; ступінь корумпованості державного апарату тощо.

Зрозуміло, що в умовах нестабільності економіко-політичної сфери життя кризові явища мають тенденції до загострення, навіть враховуючи намагання держави провести реформи і зміни в окремих галузях. Це провокує створення невизначеного середовища функціонування більшості підприємств аграрної

сфери. Проведемо більш детальне дослідження впливу тих чи інших факторів на функціонування підприємств птахівничої сфери аграрного комплексу України.

Розглядаючи розвиток птахівництва в Україні, можна констатувати, що в цілому по країні спостерігається здебільше позитивна динаміка росту чисельності поголів'я птиці і відповідно покращуються показники забезпечення потреб населення у продукції птахівництва. Але у той же час існують певні загрози бізнесу у вигляді нестабільних політико - економічних умов, зниження попиту і платоспроможності населення, що значно впливає на можливість отримання прибутку в галузі.

Важливим фактором отримання прибутку від виробництва курячих яєць є ціна їх реалізації. Це достатньо складно прогнозована величина, що може мати коливання як вбік збільшення, так і вбік різкого зменшення протягом року. На коливання реалізаційної ціни на яйце впливає безліч факторів: від макроекономічних, таких як стан експорту українського яйця, до цінової політики компаній – гігантів (Авангард, Овостар тощо), які в силу більшої концентрації та інтеграції виробництва мають більше можливостей до скорочення собівартості, а отже і зниження реалізаційної. Сезонні коливання ціни на куряче яйце також мають місце на українському ринку (див. рис.1). На сьогодні відпускна ціна на куряче яйце продовжує знижуватись, не дивлячись на те, що вона вже є нижчою за граничну собівартість для більшості підприємств, що загрожує зростанню виробництва у майбутньому.

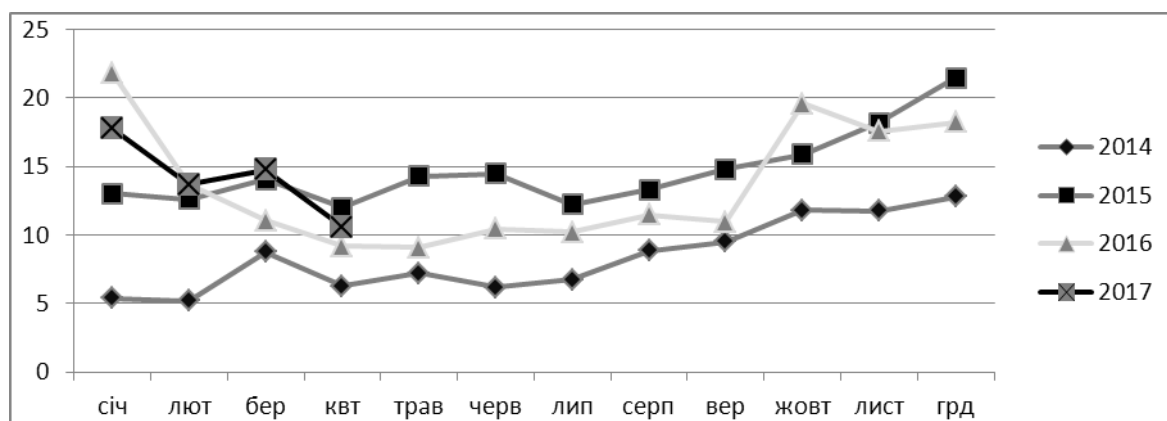

Рис.1 Динаміка цін на яйце куряче в Україні

Заслужує на увагу експортний потенціал галузі. Відомо, що українська продукція птахівництва користується попитом в багатьох країнах Азії, Африканського континенту, Європі. Найвищим попитом м'ясо птиці користується в Іраку, Казахстані та Нідерландах. В 2015 року експорт м'яса птиці з України становив 190 тис.т.; у 2014 році цей показник становив 175 тис.т, що на 30 тис.т більш, ніж в 2013 році.

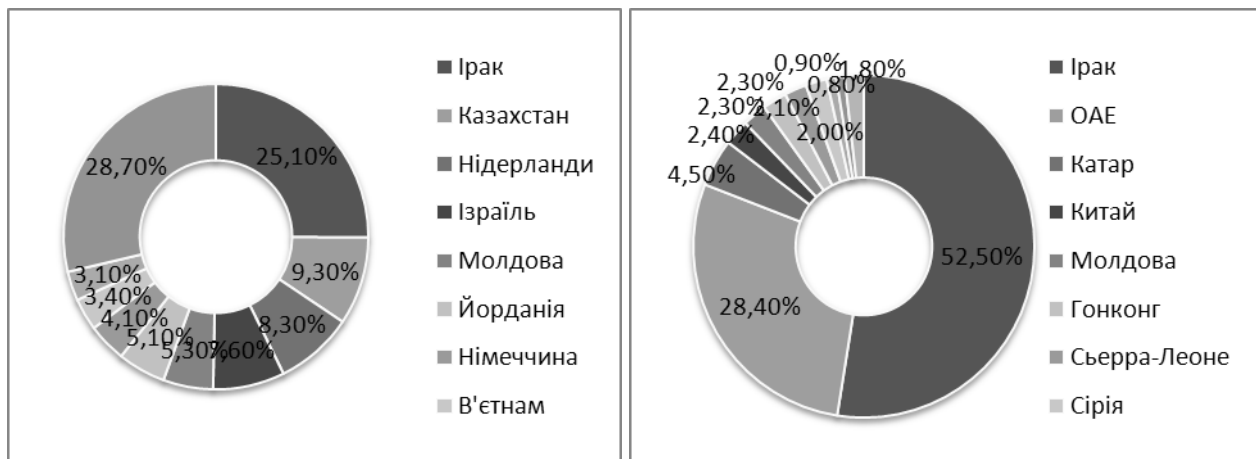

Рис.2 Основні країни – імпортери м'яса птиці (1) та свіжих пташиних яєць (2) з України.

За останні роки Україна також суттєво збільшила експорт яєць. У 2015 році Україна експортувала 59291,8 т яєць у шкаралупі - свіжих, консервованих або варених, а також 3312,7 т продуктів переробки яєць - маються на увазі яйця без шкаралупи, яєчні жовтки свіжі або сушені. Приємно відмітити, що останнім часом Україна розвиває напрямок переробки яєць з наступним експортом готових яйце-продуктів, що є досить позитивною тенденцією.

Основними країнами-імпортерами свіжих яєць з України були: Ірак (28277,3 т), Об'єднані Арабські Емірати (19178,5 т), Молдова (2231,6 т). За два місяці 2016 року на зарубіжні ринки було вивезено 5252 т свіжих яєць і 603 т продуктів переробки. Основними країнами, куди здійснюється експорт яйце-продуктів це країни Близького Сходу. Також розширилися взаємозв'язки з цього приводу із країнами африканського континенту. Україна також отримала квоту на експорт яєць та яєчних продуктів до Європейського союзу. На сьогоднішній день у нас атестовано 2 підприємства які займаються яйцепереробкою, це ТОВ «Імперово Фудс» и ГК «Овостар Юніон». Також в

2016 році Україна отримала право експортувати яйця класу «А», тобто яйця, що відносяться до споживчих, але на сьогодні ми не маємо жодного підприємства, яке атестовано. Зараз деякі компанії займаються модернізацією виробничих потужностей для того, щоб отримати це право експорту.

Існують певні загрози експорту курячого яйця, який може скорочуватись внаслідок поганої епідеміологічної ситуації в окремих районах України. Так, внаслідок епідеміологічної ситуації в Україні з пташиного грипу деякі країни – експортери відмовились закупати куряче яйце від українських товаровиробників (в січні 2016 року Міністерство сільського господарства Ізраїлю зупинило імпорту яєць з України). Також був втрачений ринок Іраку, на який припадало майже 50% зовнішніх поставок в 2015 році. Причиною стало загострення конфлікту і проблема з перетином турецько-іракського кордону. Після втрати експорту весь обсяг надійшов на українські прилавки. Скорочення експорту збільшує пропозицію на внутрішньому ринку.

Спосіб уберегтися від надлишку яєць – це їх переробка в яечний порошок, у якого більш тривалий термін зберігання. Але, потужностей з переробки недостатньо, щоб впоратися з усім обсягом виробництва яєць. Враховуючи, що собівартість виробництва яйця зросла в останні роки (особливо це стосується невеликих птахофабрик), а рентабельність різко впала, посилення пропозиції яйця на внутрішньому ринку та падіння ціни на яйце може сприяти подальшому зниженню економічної ефективності виробництва яєць в невеликих підприємствах.

Не менш вагомий вплив на ціноутворення та прибутковість продукції птахівництва мають такі чинники як коливання курсу національної валюти, коливання цін на товари, що імпортуються. Сьогодні багато засобів виробництва, зокрема молодняк, інкубаційне яйце, ветеринарні препарати, обладнання та інше, прив'язані до долара, а це означає, що витрати птахівництва зростатимуть, особливо це стосуватиметься середніх і невеликих птахо господарств, які не є експортерами. Ті українські компанії, що отримують валюту від експорту, не мають таких серйозних ризиків.

Наступне, що впливає на собівартість підприємств, що виробляють продукцію птахівництва – політико-економічна ситуація в Україні. Наприклад, більшість птахогосподарств України завжди комплектувались молодняком птиці з кримським ДП УОППЗ ім. Фрунзе, що є репродуктором другого порядку. Однак в результаті політичних змін останніх років, підприємства змушені шукати інших партнерів, в тому числі і за кордоном: у Польщі, Німеччині, Словенії, Голландії та ін. Зрозуміло, що рівень цін за курча за кордоном значно вище - 75 - 80 євроцентів, в порівнянні з 8 грн у кримського постачальника у минулому. А оскільки курс євро в Україні виріс майже втричі за останні роки, то й найменше коливання валютних курсів б'є по виробникові, збільшуючи собівартість продукції.

Підвищення тарифів за використання води, електроенергії, тепла тощо також спровокувало збільшення витрат підприємств по цим статтям, що відобразилося на зростанні собівартості продукції. Підвищення вартості води, електроенергії, газу впливає на роботу галузі птахівництва, яка ніколи не мала сильного лобі в уряді та не була дотаційною, попри проблеми, що в ній є.

Це все доводить, що в умовах невизначеності досить складно підприємствам зберегти рівень ефективності, що гарантував би розширене відтворення і отримання прибутку. А тому завданням вчених, економістів, політиків має стати звернення уваги на функціонування аграрного комплексу та превалювання рішень конкретних проблем над популістськими.

Список використаної літератури:

1. Дем'яненко М.Я. Проблемні питання державної політики фінансової підтримки сільського господарства. / М.Я. Дем'яненко // Економіка АПК. – 2011р. - №7.- С. 67-72.
2. Колос Н. Від здібностей – за потребою // «Наше птахівництво» № 3 (33), - травень 2014р., - с. 6 – 9.
3. <http://www.poultryukraine.com/>
4. <http://www.ukrstat.gov.ua/>